

ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index The Relationship between Firm Performance and Corporate Tax Avoidance of Listed Companies in The Stock Exchange of Thailand in SET 100 Index

บดีนทร์ มหาวงค์¹ และ ไพบุณย์ ผจญวงศ์²

Bordin Mahawong and Paiboon Pajongwong

Received : June 11, 2018

Revised : Feb 08, 2019

Accepted : May 10, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index มีจำนวนบริษัทที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 50 บริษัท ใช้วิธีการศึกษาใช้ข้อมูลทุติยภูมิซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลงบการเงินของบริษัทจากฐานข้อมูล SETSMART แบบ 56-1 และรายงานประจำปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จนถึง พ.ศ. 2558 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐานและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้เทคนิคการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่าอัตราภาษีที่แท้จริง (Effective tax rates) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราภาษีที่บริษัทควรจะต้องจ่ายให้กับภาครัฐซึ่งชี้ให้เห็นว่าบริษัทมีการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลเพื่อให้เสียภาษีให้น้อยที่สุด นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามไม่พบความสัมพันธ์ในมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ มูลค่าเพิ่มทางการตลาด และ Tobin's Q

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้บริษัทจดทะเบียนควรให้ความสำคัญกับการเสียภาษีให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้มีความมั่นคง อีกทั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีควรให้ความสนใจและตระหนักถึงเจตนารมณ์ในการจัดเก็บภาษีเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ทุกฝ่ายและเป็นไปตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพของภาษีอากร

ABSTRACT

This study had objectives to examine the relationship between firm performance and corporate tax avoidance by collecting data from listed companies in The Stock Exchange of Thailand in SET 100 Index. There were 50 qualified companies as sampling. This is a documentary research using secondary data of financial statements of companies from

¹นิสิตปริญญาโท ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 E-mail : bordin.m@ku.th

²รองศาสตราจารย์ หัวหน้าภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 E-mail : fbusp@ku.ac.th

SETSMART form 56-1 and annual report data from year 2011 to 2015. The data were analyzed by narrative statistic in population characteristic such as maximum, minimum, mean and standard deviation and the hypothesis were tested by multiple regression analysis. The findings were Effective tax rate had lower mean comparing to the correct tax rate paying to the Revenue Department, indicating that companies had Corporate Tax avoidance to pay least possible tax. Moreover, there was a negative correlation between Return on Assets and Corporate Tax avoidance, Return on Sales as well as Return of Equity with statistical significance. However, there was no correlation in Economic value added, Market value added and Tobin's Q

Recommendation from the study were Listed companies should pay attention to tax payment to comply with Revenue Code for the benefits in stable economic system development. Furthermore, Tax collecting organization should pay attention and realize the concept of tax collection to yield equality to all and conform to regulation in tax effectiveness.

บทนำ

ภาษีอากรถือเป็นแหล่งรายได้ของภาครัฐที่จะนำเงินมาพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้มีความมั่นคงและสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่ประชาชนโดยที่งบประมาณแผ่นดินจะถูกนำมาจัดสรรเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยในแผ่นดิน การป้องกันภัยคุกคามจากนอกประเทศ การพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้มีความมั่นคงหน่วยงานที่มีหน้าจัดเก็บภาษีไม่ว่าจะเป็นกรมสรรพสามิตที่เก็บภาษีจากสินค้าประเภทฟุ่มเฟือยและขัดต่อศีลธรรม จรรยาบรรณ กรมศุลกากรที่จะต้องประเมินภาษีอากรหากมีการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าภายในประเทศ กรมสรรพากรที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีเงินได้ จากทั้งบุคคลธรรมดาและจากนิติบุคคล จากบทความของ (กระทรวงการคลัง, 2553 อ้างใน ศศิกันต์ จิตบุปผา, 2557) กล่าวว่า กรมสรรพากรถือเป็นหน่วยงานหลักในการจัดเก็บภาษีอากรอีกทั้งยังกำกับดูแลและตรวจสอบการปฏิบัติด้านภาษีตามมาตรฐานกฎหมายภาษีเป็นตัวแทนภาครัฐในการรักษาความ

เป็นธรรมและรักษาสภาพ บังคับใช้กฎหมายภาษีพิจารณาปรับปรุงตัวกฎหมายและระบบการบริหารจัดเก็บภาษีเพื่อส่งเสริมการออมการลงทุนและการแข่งขันในการผลิตและการส่งออกกับนานาประเทศ ตลอดจนสร้างความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ และเสริมสร้างความสมัครใจในการเสียภาษี

อย่างไรก็ตามในการนำส่งภาษีเงินได้นิติบุคคลกิจการไม่สามารถนำกำไรทางบัญชีมาคำนวณภาษีเงินได้เพื่อนำส่งให้แก่กรมสรรพากรได้ทันทีอันเนื่องมาจากมาตรฐานการบัญชีในประเทศไทยยังมีความแตกต่างจากบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร โดยการจัดทำบัญชีจะจัดทำตามหลักการบัญชีที่ยอมรับโดยทั่วไปและใช้เกณฑ์คงค้างในการรับรู้รายการที่เกิดขึ้นตามงวดบัญชีที่เกี่ยวข้อง มาตรฐานการบัญชีเรื่องดังกล่าวกำหนดไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงฐานะการเงินผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการเพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้วางแผนตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ในขณะที่กรมสรรพากรใช้หลักเกณฑ์สิทธิโดยการนำรายได้และค่าใช้จ่ายต่างๆ มาคำนวณกำไรสุทธิ

เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามประมวลรัษฎากร ซึ่งกำหนดว่ามีรายการใดบ้างที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดเก็บภาษีเป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรม (ประภัสสร แสงสีทอง, 2551)

อดิศักดิ์ สิบประดิษฐ์ (2547) กล่าวว่า แต่เดิมการคำนวณกำไรสุทธิตามประมวลรัษฎากรไม่ได้กำหนดเกณฑ์ในการรับรู้รายได้เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax) ดังนั้นในผู้เสียภาษีจึงสามารถใช้เกณฑ์ใดๆ ในทางบัญชีเพื่อรับรู้รายได้ก็ได้ซึ่งต่อมาได้มีการกำหนดไว้ในประมวลรัษฎากรให้ใช้เฉพาะเกณฑ์สิทธิในการคำนวณรายได้และรายจ่ายเท่านั้นแต่ก็ไม่ได้มีการให้ความหมายหรือคำจำกัดความของการเกิดสิทธิของรายได้ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวได้แตกต่างไปจากวิธีปฏิบัติทางบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปจึงก่อให้เกิดการบันทึกบัญชีการเกิดขึ้นของรายได้และการเสียภาษีอากรให้ถูกต้องตามบทกฎหมาย เช่น ปัญหาในความหมายของเงินได้ ปัญหาในการรับรู้รายได้ล่วงหน้า ปัญหาหลักเกณฑ์ในการรับรู้รายได้และปัญหาการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของธุรกิจบางประเภท

จากความแตกต่างของมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไปความซับซ้อนของโครงสร้างภาษีเงินได้นิติบุคคลปัญหาในการรับรู้รายได้ค่าใช้จ่ายและช่องโหว่ของกฎหมายภาษีจึงนำไปสู่แนวคิดในการหลบหลีกภาษี (Tax Avoidance) ซึ่งจะส่งผลให้ภาครัฐต้องสูญเสียรายได้ที่จะต้องจัดสรรให้แก่หน่วยงานต่างๆ เพื่อนำไปใช้บริหารให้เกิดประโยชน์ซึ่งแนวคิดเรื่องการหลบหลีกภาษีอากรได้มีการตีความว่าเป็นวิธีที่ผิดกฎหมายหรือไม่ เป็นการบริหารและการจัดการภาษีอากรอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถทำได้และสร้างประโยชน์ส่วนเพิ่มให้แก่บริษัทและผู้ถือหุ้น เพราะถ้าบริษัทมีภาระทางภาษีที่ต่ำลงภาษีส่วนที่ประหยัดได้ก็จะสามารถนำไปสร้างกำไรให้แก่กิจการ

อย่างงานวิจัยของ Oyeyemi and Babatunde. (2016) ที่ทำการศึกษาอิทธิพลของการวางแผนภาษี (Corporate Tax Planning) กับผลการดำเนินงานทางการเงิน (Financial Performance) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าอัตราภาษีที่แท้จริง (ETR) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ในขณะที่เดียวกันขนาดกิจการ (SIZE) และอัตราความสามารถในการชำระหนี้ (LEV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในอายุของกิจการ (AGE) งานวิจัยดังกล่าวยังสนับสนุนให้มีการวางแผนภาษีเชิงรุก (Aggressive Corporate Tax Planning) เช่น โครงสร้างเงินทุน ประโยชน์ของช่องโหว่ทางกฎหมายในประเทศไทยที่ยังไม่ได้ถูกใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ผลการศึกษาชี้แนะว่าอีกกว่ากลุ่มบริษัทที่เป็นอุตสาหกรรมการผลิตควรมีการวางแผนภาษีให้เป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ของบริษัท โดยทำการใช้ความซับซ้อนของโครงสร้างภาษี ช่องโหว่ทางกฎหมายและใช้บริการบริษัทที่ให้คำปรึกษาด้านภาษีที่มีความเชี่ยวชาญทางภาษี เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัท

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index รวมไปถึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index เพื่อให้บริษัทและผู้บริหารสามารถนำข้อมูลจากงานวิจัยไปใช้ในการบริหารภาษีในระดับกลยุทธ์และผู้ที่ทำหน้าที่จัดเก็บภาษี นำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจในการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายภาษีต่อไป

นิยามศัพท์

การหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Tax Avoidance) หมายถึง การนำช่องโหว่ของกฎหมายมาใช้ประโยชน์ในการเสียภาษีอากร เพื่อลดทอนจำนวนภาษีอากรที่ต้องเสียโดยไม่จำเป็นต้องไปกว่าเดิมตามการดำเนินงานปกติทั่วไปหรือวิธีการใดๆ ตามกฎหมายที่มุ่งสร้างให้เกิดผลกระทบต่อภาระภาษีของผู้เสียภาษีเพื่อที่จะได้มีภาระภาษีที่จะต้องเสียต่ำกว่าเดิม

ผลการดำเนินงาน (Firm Performance) หมายถึง การบริหารงานของบริษัทโดยเน้นให้เห็นผลตอบแทนในรูปแบบของกำไรและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่แสดงให้เห็นว่าบริษัทจะดำเนินงานในระยะยาวได้ โดยทำการวัดจากอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio) ซึ่งประกอบไปด้วยอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้น (Return on Equity) อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (Return on Sales) มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added) มูลค่าเพิ่มทางการตลาด (Market Value Added) และการวัดผลการปฏิบัติงานทางการตลาด Tobin's Q

บททวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีภาษีอากร

ในการบริหารประเทศนั้นภาครัฐจะต้องใช้งบประมาณแผ่นดินในการใช้จ่ายซึ่งรายรับส่วนใหญ่ของรัฐบาลจะมาจากการจัดเก็บภาษีเงินได้จากประชาชน เพื่อนำไปพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ซึ่งในแต่ละประเทศก็จะมีรูปแบบโครงสร้างในการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกันออกไปภายใต้รากฐานของการบริหารการจัดเก็บภาษีอากรที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในมุมมองของผู้เสียภาษีเอง

ก็อาจรู้สึกว่าได้ตนไม่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการเสียภาษี จนทำให้บางครั้งผู้เสียภาษีมองว่าไม่จำเป็นต้องเสียภาษี เพราะการจัดเก็บภาษีอาจไม่เป็นธรรม และไม่ได้ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนกลับมาจากการเสียภาษีเท่าที่ควร อีกทั้งการปฏิบัติของข้าราชการยังเป็นระบบอุปถัมภ์ ที่เอื้อประโยชน์แก่กลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องหรือการเลือกปฏิบัติ หรือแม้กระทั่งความไม่ชัดเจนในระเบียบข้อบังคับ ความไม่โปร่งใสการใช้อำนาจในการลิดรอนสิทธิ และเสรีภาพของผู้เสียภาษี

ซึ่งปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ได้นำไปสู่แนวคิดในการบริหารจัดการภาษีอากรให้มีประสิทธิภาพโดย อัดัม สมิท (1776) นักเศรษฐศาสตร์ชาวสกอตแลนด์ ได้มีการให้แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะภาษีอากรที่ดี ซึ่งภาษีอากรที่ดีจะต้องมีลักษณะสำคัญที่ตอบสนองการบริหารภาษีอากรได้อย่างสมบูรณ์ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. หลักความเป็นธรรม (Equity) บุคคลสมควรเสียภาษีตามความต้องการของรัฐบาล ตามระดับความสามารถในการเสียภาษี ซึ่งการจัดเก็บภาษีอากรที่ดีนั้นจะต้องมาจากการเสียภาษีอย่างเป็นธรรม เพราะถ้าหากการจัดเก็บภาษีอากรที่ไม่มีความเป็นธรรมแล้วก็จะทำให้เกิดปัญหาการหลบหลีกภาษี (Tax Avoidance) การหลีกเลี่ยงภาษีหรือการหนีภาษี (Tax Evasion) ตามมาโดยความเป็นธรรมในการเสียภาษีนั้นสามารถแยกพิจารณาได้ 2 ประเภท

1.1 หลักความเป็นธรรมในแนวนอน

หมายถึง การเสียภาษีเท่ากันสำหรับบุคคลที่อยู่แวดล้อมเดียวกัน ภาวะแวดล้อมนี้จะหมายถึงภาวะประเภทใดก็ได้แล้วแต่ที่จะกำหนด เช่น หากใช้ “เงินได้” ในการวัดแล้วบุคคลที่มีเงินได้ที่เท่ากันก็ย่อมต้องเสียภาษีเท่ากันโดยไม่คำนึงถึงฐานะทางครอบครัวของผู้เสียภาษีแต่ละคนเป็นต้น

1.2 หลักความเป็นธรรมในแนวตั้ง หมายถึง การเสียภาษีในระดับที่ต่างกันสำหรับ บุคคลธรรมดาที่อยู่ฐานภาวะไม่เหมือนกัน ซึ่ง ตรงกันข้ามกับหลักความเป็นธรรมในแนวนอน เช่น บุคคลที่มีเงินได้ประเภทเดียวกันและจำนวนเท่ากัน แต่มีลักษณะสภาพต่างกัน ยกตัวอย่าง คนโสดกับ คนมีครอบครัว ควรจะต้องเสียภาษีต่างกันด้วย เป็นต้น

2. หลักความแน่นอน (Certainly) โดย การจัดเก็บภาษีอากรที่ดีควรเป็นภาษีอากรที่มีความแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาครัฐควรตระหนัก ถึงความแน่นอนในการจัดเก็บและความชัดเจน ในบทกฎหมายรวมไปถึงวิธีการจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งตามหลักนี้เป็นการวางเกณฑ์การจัดเก็บภาษี ให้ผู้เสียภาษีได้ทราบอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้เสียภาษี มีโอกาสปรับปรุงวิธีการดำเนินธุรกิจของตนและ จัดเตรียมค่าใช้จ่ายล่วงหน้า และสามารถชำระภาษี ได้ถูกต้องตามกำหนดเวลาและกฎเกณฑ์เกี่ยวกับ ภาษีที่ตนจะต้องเสีย และช่วยให้การบริหารจัดการ ในการจัดเก็บภาษีมีความง่ายขึ้น หากการจัดเก็บ ภาษีบางประเภทขาดความชัดเจนไม่แน่นอนหรือ มีความกำกวมจะทำให้การจัดเก็บภาษีประเภท ดังกล่าวทำได้ลำบากและเป็นช่องโหว่ให้เกิดการ ทุจริตและการหลบหลีกภาษี

3. หลักความสะดวกในการเสียภาษี (Convenience of payment) โดยการจัดเก็บภาษีอากร ต้องอำนวยความสะดวกให้กับผู้เสียภาษีไม่ว่าจะเป็น วิธีการในการจ่ายชำระภาษีและเข้าถึงข้อมูล กฎหมาย และวิธีการเสียภาษีได้ง่าย ช่องทางในการยื่นแบบ แสดงรายการที่สะดวก รวมไปถึงการขอคืนภาษี ที่สะดวกรวดเร็วและตรวจสอบได้

4. หลักความประหยัดในการจัดเก็บภาษี (Economy in collection) การบริหารการจัดเก็บ ภาษีอากรควรจะต้องเป็นภาระของผู้เสียภาษีให้น้อย ที่สุดและค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บที่ต่ำที่สุดด้วย ในทาง กลับกันก็ควรชี้ให้เห็นว่าเกิดประโยชน์มากที่สุดด้วย เช่นกัน

และได้มีการปรับปรุงและพัฒนาแนวคิดของ สมिति ตามความเหมาะสมและเพิ่มเติมข้อคิดเห็นต่างๆ ไว้ในตำราอย่างมากมาย เช่น (เกริกเกียรติ พิพัฒน์ เสรีธรรม, 2533) อังโน เสาวลักษณ์ กาญจนะ, 2550) ได้มีการให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีที่ดีไว้ว่า

1. ค่าใช้จ่ายของรัฐบาลหรือภาระทางภาษี ต้องกระจายแก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีแก่คนทุกกลุ่ม อย่างกว้างขวางและยุติธรรม

2. ในการจัดเก็บภาษีแต่ละชนิด ต้องคำนึงถึง ผลกระทบหรือต้องพยายามให้มีผลกระทบหรือ ผลเสียหายในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจหรือกลไก ในการทำงานต่างๆ ของตลาดให้ต่ำที่สุด

3. ในการกำหนดโครงสร้างของภาษีควรเอื้อ อำนาจต่อการใช้นโยบายของรัฐเพื่อรักษาเสถียรภาพ ทางเศรษฐกิจ

4. ระบบภาษีที่ใช้ต้องมีความชัดเจนต่อผู้เสีย ภาษีและมีการบริหารการจัดเก็บอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีและภาระของ ผู้เสียภาษีสมควรอยู่ในอัตราที่ต่ำ

จากหลักภาษีอากรที่ดีและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการ จัดเก็บภาษีอากรที่ดีจะเห็นได้ว่าจะให้ความสำคัญ ในการจัดเก็บภาษีที่คำนึงถึงความเป็นธรรมที่เกิดขึ้น และประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีควรจะได้รับกลับมาและ การประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บ เพื่อบรรเทาภาระ ให้แก่ผู้เสียภาษี

การหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล

แนวคิดเรื่องการหลบหลีกภาษีอากรได้มีการ ตีความว่าเป็นวิธีที่ผิดกฎหมายหรือไม่เป็นการบริหาร และการจัดการภาษีอากรอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถ ทำได้ให้มีการให้ความหมายและทำการเปรียบเทียบ ความแตกต่างระหว่างการหลบหลีกภาษี (Tax Avoidance) และการหนีภาษี (Tax Evasion)

สุเทพ พงษ์พิทักษ์ (2541) ได้มีการให้คำนิยาม เกี่ยวกับการวางแผนภาษี การหนีภาษี การหลบหลีก ภาษีไว้ว่า การวางแผนภาษีอากร (Tax Planning)

หมายถึง การตัดสินใจเตรียมการเพื่อการปฏิบัติ ในอนาคตเกี่ยวกับภาษีอากรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เสียภาษีอากร และการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรขององค์กร เป็นไปโดยถูกต้องและครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายภาษีอากร และต้องเสียภาษีอากรเป็นจำนวนน้อยที่สุดหรือ ประหยัดที่สุด

การหลีกเลี่ยงภาษีอากรหรือการหนีภาษี (Tax Evasion) หมายถึง การเจตนาหรือจงใจ หลีกเลี่ยงภาษีอากร โดยทุจริตหรือโดยผิดกฎหมาย อาทิ เจตนาแจ้งข้อความเท็จ เจตนาละเลยไม่ยื่น รายการที่ต้องยื่นเพื่อหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงภาษีอากร เป็นต้น

การหลบหลีกภาษีอากร (Tax Avoidance) หมายถึง การนำช่องโหว่ของกฎหมายมาใช้ ประโยชน์ในการเสียภาษีอากรเพื่อลดทอนจำนวน ภาษีอากรที่ต้องเสียโดยไม่จำเป็นลงไปกว่าเดิม ตามการดำเนินงานปกติทั่วไป

นอกจากนี้ กำหนด โสภณวลู (2551) ก็ได้ มีการให้คำนิยามเกี่ยวกับการหนีภาษี การหลบหลีก ภาษีไว้ว่า การหนีภาษี (Tax Evasion) หมายถึง การกระทำที่มีเจตนาจงใจละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎหมาย เพื่อไม่ต้องเสียภาษีหรือเสียภาษีให้น้อยลงโดย วิธีการต่างๆ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการกระทำ ที่บัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากรว่าจะต้องเป็นการ จงใจแจ้งความเท็จหรือให้ถ้อยคำเท็จหรือตอบคำถาม ด้วยถ้อยคำอันเป็นเท็จหรือนำพยานหลักฐานเท็จ มาแสดงเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรหรือโดย ความเท็จโดยฉ้อโกงหรืออุบายหรือโดยวิธีการอื่นใด ทำนองเดียวกันหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยง การเสียภาษีอากร

การหลบหลีกภาษี (Tax Avoidance) หมายถึง วิธีการใดๆ ตามกฎหมายที่มุ่งสร้างให้เกิดผลต่อ ภาระภาษีของผู้เสียภาษี เพื่อที่จะได้มีภาระภาษี ที่จะต้องเสียต่ำกว่าเดิม

จากการให้คำนิยามของการวางแผนภาษี การหนีภาษี การหลบหลีกภาษีซึ่งในปัจจุบันยังไม่มี การบัญญัตินิยามหรือคำจำกัดความความหมาย ของถ้อยคำดังกล่าวไว้ในประมวลรัษฎากรจึง สามารถสรุปได้ว่า การหลบหลีกภาษี การเลี่ยงภาษี การหลบเลี่ยงภาษี หรือการหลีกเลี่ยงภาษี (Tax Avoidance) มีความคล้ายคลึงกับการวางแผนภาษี (Tax Planning)โดยที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ การลดทอนจำนวนภาษีที่จะต้องจ่ายให้น้อยที่สุดหรือ ประหยัดที่สุดแต่มีความแตกต่างกันที่ การหลบหลีก ภาษีจะเป็นการแสวงหาช่องโหว่ของกฎหมายภาษี อากรและใช้ช่องโหว่ดังกล่าวในการประหยัดภาษี ในขณะที่การหนีภาษี (Tax Evasion) เป็นการ กระทำที่เจตนาที่จะหลีกเลี่ยงภาษี โดยไม่ปฏิบัติตาม เงื่อนไขและข้อปฏิบัติด้านภาษีอากรในทัศนคติของ นักกฎหมายด้านภาษีอากรในเรื่องการเลี่ยงภาษี บ้างก็มองว่าเป็นเรื่องที่ทำได้เพราะเป็นการวางแผน ภาษีอากร (Tax Planning) ไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย บ้างก็มองว่าเป็นการกระทำที่ยอมรับไม่ได้เพราะ เป็นการใช้ช่องโหว่ของกฎหมายทำให้รัฐขาดรายได้

คณะกรรมการกำกับการดำเนินโครงการศึกษา และพัฒนาประมวลรัษฎากร (2559) ได้มีการกล่าวถึง การหลบหลีกภาษีอากรว่าเป็นการบริหารและการ จัดการภาษี (Tax Management) อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งโปร่งใสไม่บิดเบือนและเป็นที่ยอมรับได้อันเนื่อง มาจากบทบัญญัติต่อต้านการหลบหลีกภาษีอากร ไว้ในประมวลรัษฎากรเป็นบทบัญญัติที่เป็นไปตาม มาตรการ Anti-Tax Avoidance สืบเนื่องมาจากการวางแผนภาษี Tax Planning คือ การเตรียมการ เพื่อเสียภาษีให้ถูกต้อง ครบถ้วน และประหยัดโดยใช้ วิธีการที่ไม่ผิดกฎหมาย

จากการศึกษาการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลพบว่ามีการหลากหลายที่ใช้ในการหลบหลีกภาษีทั้งจากช่องโหว่ของกฎหมาย ความซับซ้อนของโครงสร้างภาษีเงินได้ (สุเทพ พงษ์พิทักษ์, 2541) ได้มีการจำแนกวิธีการของการหลบหลีกภาษี (Tax Avoidance) อาทิ

กรณีภาษีเงินได้นิติบุคคล

1. การใช้สิทธิทางภาษียกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับเงินปันผลที่ได้รับจากบริษัทในเครือเดียวกันตามมาตรา 65 ทวิแห่งประมวลรัษฎากร
2. การใช้สิทธิหักค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นตามกฎหมายกำหนด
3. การตีราคาทรัพย์สินเพิ่มขึ้นตามมาตรา 65 ทวิ (3) แห่งประมวลรัษฎากร
4. การเลือกรับรู้อยู่ได้ของกิจการสนามกอล์ฟตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.39/3537
5. การเลือกตัดหนี้สูญตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 186 (พ.ศ. 2534)

กรณีภาษีมูลค่าเพิ่ม

1. การบริจาคสิ่งของให้แก่ สถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาของทางราชการหรือของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล โรงพยาบาลของทางราชการ สภากาชาดไทย วัดวาอาราม มูลนิธิสมาคม หรือกองทุนที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังประกาศให้เป็นองค์กรสาธารณกุศลและโรงเรียนเอกชนที่ประกอบกิจการโดยบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนฝ่ายบุคคล หรือนิติบุคคลอื่นและสถาบันอุดมศึกษาเอกชน นอกจะไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มแล้วยังสามารถนำภาษีซื้อสำหรับสิ่งของดังกล่าวมาใช้เป็นเครดิตหักออกจากภาษีขายในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มอีกด้วย

2. การให้รางวัลเพื่อส่งเสริมการขาย โดยการให้เป็นเงินแทนการแจกลสิ่งของหรือสินค้าหรือบริการ เพราะไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

3. การแยกประกอบกิจการของสามีมรรยา เพื่อกระจายฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม

4. การเลือกใช้สิทธิไม่ต้องเฉลี่ยภาษีซื้อในกรณีที่มูลค่าของฐานภาษีของกิจการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเกินกว่าร้อยละ 90 ของมูลค่าฐานภาษีทั้งสิ้น

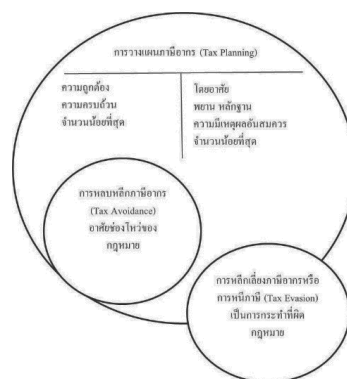
5. การส่งของไปให้ลูกค้าทดลองใช้หรือเลือกซื้อภายใน 14 วัน ซึ่งไม่ถือเป็นการขายสินค้า

6. การขายพร้อมให้บริการในบางกรณี เช่น การขายเสาเข็มพร้อมตอก การขายเครื่องจักรพร้อมติดตั้ง เป็นต้น ทำให้ไม่ต้องถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย

7. การยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยถูกต้องครบถ้วน ทำให้ไม่ต้องรับผิดชอบปรับสำหรับจำนวนภาษีมูลค่าเพิ่มตามแบบแสดงรายการภาษีที่ยื่นไว้ครบถ้วนแล้วแม้จะชำระภาษีมูลค่าเพิ่มไม่ครบถ้วนตามจำนวนในแบบแสดงรายการก็ตาม

8. การชะลอการส่งมอบสินค้าเพิ่มเพื่อชะลอความรับผิดชอบในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ทั้งนี้การหลบหลีกภาษีโดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายไม่ถือเป็นการฝ่าฝืนหรือกระทำความผิดกฎหมาย จึงไม่ต้องรับโทษทางภาษีอากรแต่อย่างใดและถือเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนภาษีอากรที่ดี เว้นแต่จะปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของกฎหมายภาษีอากร

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของการวางแผนภาษีอากรกับการหลีกเลี่ยงและการหลบหลีกภาษีอากร
ที่มา : สุเทพ พงษ์พิทักษ์ (2541)

ผลการดำเนินงาน

การบริหารงานของบริษัทโดยเน้นให้เห็นผลตอบแทนในรูปแบบของกำไรและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่แสดงให้เห็นว่าบริษัทจะดำเนินงานในระยะยาวได้โดยทำการวัดจาก อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio) เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทโดยเน้นให้เห็นผลตอบแทนในรูปแบบของกำไรความสามารถของบริษัทมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเจ้าหน้าที่และเจ้าของบริษัทเพราะบริษัทจะอยู่รอดหรือดำเนินงานต่อไปได้ในระยะยาวต้องมีรายได้ที่คุ้มค่างบกำไรใช้จ่ายในการดำเนินงานแล้วยังต้องมีกำไรเพียงพอที่จะจ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ยให้แก่เจ้าหน้าที่และจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นอีกด้วย (นพวรรณ ลิ้มมา, 2557)

1. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on Asset : ROA) เป็นอัตราสำคัญพื้นฐานที่จะนำไปสู่การหาอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ธุรกิจที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมไม่ดีเป็นไปได้ที่จะมีอัตราส่วนของผู้ถือหุ้นดี ซึ่งกำไรก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้เป็นผลกำไรจากการนำต้นทุนดำเนินงานรวมหักออกจากรายได้รวมก่อนที่จะนำไปหักด้วยดอกเบี้ย ต้นทุนดำเนินงานหมายรวมถึงค่าใช้จ่ายทางตรงในการผลิต ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร และค่าใช้จ่ายในการผลิตอื่นๆ ด้วย อัตราผลตอบแทนที่ได้จากสินทรัพย์รวมเป็นการเปรียบเทียบระหว่างกำไรจากการดำเนินงานกับสินทรัพย์รวมในงบแสดงฐานะทางการเงิน ผลลัพธ์ที่ออกมาในรูปแบบของเปอร์เซ็นต์หมายถึงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ของบริษัท (เฉลิมขวัญ คุรุบุญยงค์, 2551)

2. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity : ROE) จะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพทางการเงินภายในของบริษัทว่าอยู่ในระดับดีและในระดับของเศรษฐกิจโดยรวมจะสะท้อน

ให้เห็นการลงทุนในอุตสาหกรรมมีการกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมสร้างการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มการจ้างงาน ซึ่งอัตราส่วนนี้มีความสำคัญอย่างมากต่อการเงินของธุรกิจเป็นตัวชี้วัดอัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น บริษัทที่ประสบความสำเร็จสูง ทำให้การหาเงินทุนเพิ่มในอนาคตจะทำให้ราคาหุ้นเพิ่มขึ้น นั่นแสดงให้เห็นว่าบริษัทมีการเจริญเติบโตสามารถทำกำไรเพิ่มขึ้นและสร้างความมั่งคั่งให้แก่ผู้ถือหุ้น (เฉลิมขวัญ คุรุบุญยงค์, 2551)

3. อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (Return on Sale : ROS) เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทในการทำกำไรหลังจากหักต้นทุนค่าใช้จ่ายรวมทั้งภาษีเงินได้หมดแล้ว

แนวคิดการวัดผลการปฏิบัติงานทางการตลาด Tobin's Q

แนวคิด Tobin's Q เป็นการวัดผลการปฏิบัติงานทางการตลาดที่ได้มีการนำข้อมูลจากงบการเงินและมูลค่าทางการตลาดซึ่งได้รับการยอมรับจากงานวิจัย ทั้งทางด้านบัญชีและการเงินในการประเมินผลการปฏิบัติงานของกิจการ อย่างไรก็ตาม Tobin's Q ก็ยังไม่ได้ถูกใช้อย่างแพร่หลาย อันเนื่องมาจากการคำนวณที่ซับซ้อนเมื่อเทียบกับการวัดผลการปฏิบัติงานด้วยวิธีการอื่นๆ ในขณะเดียวกันนักวิจัยนิยมใช้ Tobin's Q ในการประเมินมูลค่าของกิจการโดยที่ตัวเลขที่ได้จากการคำนวณจะอยู่ในรูปแบบของ Ratio ซึ่งสามารถคำนวณได้จากการหารราคาตลาดของสินทรัพย์หารด้วยราคาเปลี่ยนแทนของสินทรัพย์นั้น (Replacement Cost) (มนวิกา ผดุงสิทธิ์, 2548)

(Lewellen and Badrinath, 1997 อ้างใน มนวิกา ผดุงสิทธิ์, 2548) ได้ให้ความเห็นว่าการใช้ราคาเปลี่ยนแทนสินทรัพย์ในการวัดมูลค่าของกิจการเป็นเรื่องที่สมเหตุสมผล เนื่องจากราคาของสินทรัพย์

ที่เปลี่ยนแทนนั้น แสดงให้เห็นถึงมูลค่าของสินทรัพย์นั้นๆ จะถูกนำไปใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจทั้งในระยะสั้นและระยะยาว กล่าวคือ ถ้ากิจการสามารถไม่สามารถใช้สินทรัพย์ในการก่อให้เกิดมูลค่าทางการตลาดได้มากกว่าราคาเปลี่ยนแทนสินทรัพย์นั้นๆ กิจการควรนำสินทรัพย์นั้นไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่น ดังนั้น กิจการที่มีค่า Tobin's Q มากกว่า 1 จะแสดงให้เห็นถึงการใช้สินทรัพย์ของกิจการมีประสิทธิภาพ เพราะกิจการสามารถบริหารงานที่ทำให้ได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนในอัตราที่สูงกว่าต้นทุนของเงินทุน ซึ่งก็จะส่งผลให้มูลค่าทางการตลาดของกิจการมีค่าสูงกว่ามูลค่าของสินทรัพย์ที่ใช้ไปเพื่อก่อให้เกิดมูลค่านั้น ในทางตรงกันข้าม หากกิจการมีค่า Tobin's Q น้อยกว่า 1 จะแสดงให้เห็นถึงกิจการไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์นั้นได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นมูลค่าของทางการตลาดของกิจการจึงมีค่าน้อยกว่ามูลค่าสินทรัพย์ที่ใช้ไปในการลงทุน

แนวคิดเรื่องมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added : EVA)

มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added : EVA) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “National Profit” หรือ “Shareholder Value Added” เป็นตัววัดความสามารถของกิจการในการสร้างมูลค่าเพิ่มในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ EVA ถูกพัฒนาขึ้นโดย Stern Stewart ซึ่งเป็นบริษัทที่ปรึกษาระหว่างประเทศ EVA ตั้งอยู่บนรากฐานของแนวคิดของกำไรเชิงเศรษฐศาสตร์ (Economic Profit) หรือกำไรส่วนที่เหลือ (Residual Income) ที่ว่าความมั่งคั่งจะเกิดขึ้นเมื่อกิจการสามารถชดเชยค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Operating Costs) และต้นทุนเงินทุน (Cost of Capital) ทั้งหมดที่เกิดขึ้น (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2548)

(Grant, 1996 อ้างใน มนภัทร์ อาษากิจ, 2550) มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อการลงทุนโดยใช้เป็นตัวชี้วัดว่าบริษัทสร้างความมั่งคั่งให้แก่ผู้ถือหุ้นมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะเห็นได้ว่าบริษัทที่มี EVA เป็นบวก ราคาหุ้นของบริษัทก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการเพิ่มขึ้นของกำไรจากเงินลงทุนทั้งหมดของบริษัทส่งผลให้มูลค่าทางการตลาดของกิจการเพิ่ม (Market value of firm) ในทางตรงกันข้ามราคาของหุ้นจะตกลงเนื่องมาจาก EVA นั้นมีค่าติดลบ แสดงให้เห็นว่า EVA นั้นต่ำกว่ามูลค่าที่แท้จริงของบริษัท ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการทำลายความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้น นอกจากนั้นมนภัทร์ อาษากิจ ยังได้ให้ข้อคิดเห็นว่าแนวคิดในการประเมินกำไรทางเศรษฐศาสตร์จะมีความแตกต่างไปอย่างมากกับกำไรทางบัญชีเนื่องจากกำไรทางบัญชีจะมองว่ารายได้ที่ได้จากการประกอบกิจการหักด้วยค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานหักด้วยต้นทุนของเงินลงทุนที่ได้มาจากการก่อหนี้ในรูปแบบของดอกเบี้ยโดยจะรับรู้เฉพาะดอกเบี้ยจ่ายเท่านั้น เป็นต้นทุนเงินลงทุนซึ่งไม่รวมถึงต้นทุนในส่วนของผู้ถือหุ้นและเมื่อหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและดอกเบี้ยจ่ายแล้วกำไรที่เกิดขึ้นก็จะตกเป็นของผู้ถือหุ้นในขณะเดียวกันแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์กลับมองว่ากิจการคงยังไม่มีการลงทุนที่จะสามารถชดเชยเงินลงทุนทั้งที่ได้มาจากการก่อหนี้และผู้ถือหุ้นจนหมด กล่าวคือกำไรที่แท้จริง (True Profits) จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อได้มีการหักต้นทุนทั้งหมดออกจากรายได้จนหมดสิ้น

ในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วง 1980s เป็นยุคที่บริษัทต่างๆ ตระหนักถึงผู้ถือหุ้นมากอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนและการเปลี่ยนแปลงได้กระจายไปสู่ยุโรป ละตินอเมริกา และเอเชียในที่สุดซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารของบริษัทจำเป็นต้องทบทวนบทบาทและหน้าที่ที่มีต่อตนเองและต่อองค์กรในรูปของ

การสร้างมูลค่า (Value Creation) ให้แก่องค์กร ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจ (ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ ลูกค้า และพนักงาน) ตระหนักถึงเกณฑ์วัดผลการดำเนินงานที่สามารถวัดและสะท้อนความเป็นจริงของสถานะทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ของบริษัทอีกทั้งทำให้ผู้ถือหุ้นสามารถประเมินได้ถึงมูลค่าหุ้นตามแนวคิดการประเมินมูลค่าหุ้นจากมูลค่าเชิงเศรษฐกิจที่แท้จริงที่ตนเองถืออยู่จึงเกิดมาตรวัดผลกำไรที่สามารถสะท้อนถึงสถานะทางเศรษฐกิจที่แท้จริงของธุรกิจได้มากขึ้นเรียกว่า Economic Profit หรือ กำไรทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ (Economic value added : EVA)

EVA ใช้วัดความแตกต่างระหว่างมูลค่าองค์กรธุรกิจก่อนและหลังการปฏิบัติตามกลยุทธ์ที่องค์กรกำหนดขึ้นโดยที่ EVA เป็นกำไรจากการดำเนินงานสุทธิหลังหักภาษี (Net Operating Profit after Taxes : NOPAT) หักด้วยต้นทุนของเงินทุน (Capital Charged) ดังสมการดังต่อไปนี้ (ภคินี เจษฎาจารย์พงศ์, 2552)

แนวคิดเรื่องมูลค่าเพิ่มทางการตลาด (Market Value Added : MVA)

วรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2548) กล่าวว่าไว้ว่าตัววัดผลที่มุ่งเน้นมูลค่าตัวหนึ่งที่เกิดจากการอาจนำมาใช้ได้คือมูลค่าเพิ่มทางการตลาด (Market Value Added : MVA) ซึ่ง MVA คือผลต่างระหว่างมูลค่าตลาด (Market Value) ของกิจการใดกิจการหนึ่ง (ซึ่งรวมถึงเงินทุนที่มาจากเจ้าของและที่ได้มาจากการก่อหนี้) กับทุนที่ลงไป (Invested Capital)

(Stewart, 1991 อ้างใน อรุมา พรกิจการุณย์, 2552) กล่าวว่าไว้ว่า MVA เป็นผลของความแตกต่างระหว่างมูลค่าทางการตลาดของหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการกับเงินลงทุน โดยให้ข้อสมมติว่ามูลค่าของหนี้สินที่แสดงอยู่เท่ากับมูลค่าตามบัญชี

ของหนี้สิน ดังนั้น MVA จึงขึ้นอยู่กับมูลค่าตลาดของส่วนของผู้ถือหุ้นเท่านั้น MVA ยังชี้ให้เห็นว่ามูลค่าของส่วนของผู้ถือหุ้นมีมูลค่ามากขึ้นหรือลดลง โดยที่บริษัทที่ประสบความสำเร็จมักจะสร้าง MVA ที่มีค่าเป็นบวกซึ่งแสดงว่าบริษัทนั้นได้สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้ถือหุ้นในระยะยาวในทางตรงกันข้ามบริษัทที่ไม่ประสบความสำเร็จส่วนมากจะมีค่า MVA เป็นลบ นอกจากจะหมายความว่าบริษัทดังกล่าวไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้ถือหุ้นที่นำเงินมาลงทุนได้แต่กลับทำให้เงินลงทุนเหล่านั้นมีมูลค่าลดลงในระยะยาว

อย่างไรก็ตามนอกจากเป้าหมายหลักขององค์กรในการสร้างความมั่งคั่งสูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้นแล้ว บริษัทยังเน้นการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจโดยรวมเนื่องจากความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้นจะสูงสุดได้โดยการทำให้มูลค่าทางการตลาดสูงกว่ามูลค่าตามบัญชีเรียกว่า มูลค่าเพิ่มทางการตลาด (Market Value Added) (อรุมา พรกิจการุณย์, 2552)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สตัยา ต้นจันทร์พงศ์ (2558) ได้ทำการศึกษาการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานผ่านการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลที่ส่งผลทางตรงและส่งผลทางอ้อมในเชิงบวกกับผลการดำเนินงานผ่านการวางแผนภาษี แสดงให้เห็นว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีช่วยลดการวางแผนภาษีลงซึ่งส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานในทางเพิ่มขึ้น

สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆ และคณะ (2556) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราภาษีที่แท้จริงที่กิจการจดทะเบียนต้องจ่าย ในการวิเคราะห์ข้อมูล พบ 2 ปัจจัยที่ส่งผลในเชิงลบกับอัตราภาษีเงินได้

นิติบุคคล คือ ขนาดของกิจการ และ ผลตอบแทนต่อคนที่กิจการจ่ายให้กับคณะกรรมการตรวจสอบ ผลจากการวิจัยสรุปได้ว่ากิจการขนาดใหญ่มีความได้เปรียบในการแข่งขันสูงกว่ากิจการขนาดเล็ก หรือสามารถบรรลุความประหยัดต่อขนาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผลจากการศึกษายังสามารถสรุปได้ว่า การจ่ายผลตอบแทนที่เหมาะสมย่อมมีส่วนจูงใจให้กรรมการตรวจสอบสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกิจการด้วยการลดภาระภาษีเงินได้นิติบุคคลที่กิจการต้องจ่าย

Chen, Cheok, and Rasiah (2015) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศไทย ผลการศึกษพบความสัมพันธ์เชิงลบทางตรงระหว่างการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลกับมูลค่าทางการตลาด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทยสร้างโอกาสให้กับผู้บริหารในการหลบหลีกภาษีโดยใช้เครื่องมือจากกิจกรรมการแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจของผู้ถือหุ้น อย่างไรก็ตามผลการศึกษายังพบความสัมพันธ์เชิงบวกทางอ้อมระหว่างการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลกับมูลค่าทางการตลาดในบริษัทที่กำลังเติบโตและการเพิ่มขึ้นของความสามารถในการทำกำไร เช่น เงินสดที่ได้จากการหลบหลีกภาษีช่วยขยายมูลค่าทางการตลาดของบริษัทและผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นกิจกรรมที่เพิ่มมูลค่าให้บริษัทอีกด้วย

Goh *et al.* (2013) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการหลบหลีกภาษีกับต้นทุนเงินลงทุนโดยทำการศึกษาตัวแปรจาก ความแตกต่างระหว่างหลักการทางบัญชีและหลักเกณฑ์ทางภาษี (book-tax difference) ความแตกต่างถาวรระหว่างหลักการทางบัญชีและหลักเกณฑ์ทางภาษี (Permanent book-tax difference) อัตราภาษีที่แท้จริงในระยะยาว

(Long-run cash effective tax rates) ผลการศึกษาพบว่า การหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลช่วยให้บริษัทลดต้นทุนเงินลงทุนของกิจการและยังชี้ให้เห็นว่าบริษัทมีแนวโน้มที่ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนเพิ่มสูงขึ้นจากการประหยัดภาษีและยังกล่าวได้อีกว่าการวางแผนภาษีเป็นกิจกรรมที่เพิ่มมูลค่าให้กิจการและผู้ถือหุ้น

Baik *et al.* (2013) ได้ทำการศึกษาเรื่องการคาดการณ์รายได้ก่อนหักภาษีและการหลบหลีกภาษีพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างรายได้ก่อนหักภาษีกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับบริษัทที่มีการใช้นโยบายทางภาษีเชิงรุก และพบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ก่อนหักภาษีกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับบริษัทที่ไม่ได้ใช้นโยบายภาษีเชิงรุก อีกทั้งยังพบหลักฐานจากนักวิเคราะห์ที่สามารถทำให้เชื่อได้ว่าการคาดการณ์ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ทำให้การคาดการณ์ผลประโยชน์ในอนาคตถูกต้องมากขึ้น

Oyeyemi and Babatunde. (2016) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของการวางแผนภาษี (Corporate tax Planning) กับผลการดำเนินงานทางการเงิน (Financial Performance) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษพบว่าอัตราภาษีที่แท้จริง (ETR) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) กับขนาดกิจการ (SIZE) และอัตราความสามารถในการชำระหนี้ (LEV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในอายุของกิจการ (AGE) อีกทั้งผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการวางแผนภาษี (Corporate tax Planning) เช่น โครงสร้างเงินทุน ประโยชน์ของช่องโหว่ทางกฎหมายในประเทศไทยในจีเรียที่ยังไม่ได้ถูกใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ผลการศึกษายังแนะนำอีกว่ากลุ่มบริษัทที่เป็นอุตสาหกรรม

การผลิตควรมีการวางแผนภาษีให้เป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ของบริษัทโดยทำการใช้ความซับซ้อนของโครงสร้างภาษี ช่องโหว่ทางกฎหมาย และใช้บริการบริษัทที่ให้คำปรึกษาด้านภาษีที่มีความเชี่ยวชาญทางภาษีเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัท

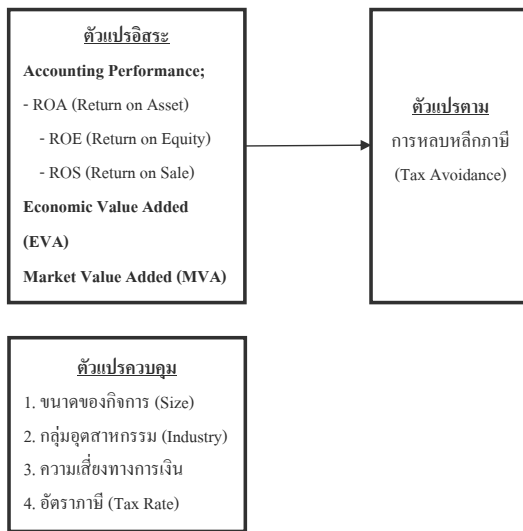
Noor, Fadzillah, and Mastuki (2010) ได้ทำการศึกษาการวางแผนภาษีเงินได้นิติบุคคล : กรณีศึกษาอัตราภาษีที่แท้จริง (ETR) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศมาเลเซีย ระหว่างระบบการประเมินภาษีอย่างเป็นทางการกับระบบการประเมินภาษีด้วยตนเอง ผลการศึกษาพบว่าอัตราภาษีที่แท้จริง (ETR) ต่ำกว่าอัตราภาษีที่บริษัทจะต้องเสียภาษีทั้งการประเมินภาษีอย่างเป็นทางการและระบบการประเมินภาษีด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม อัตราภาษีที่แท้จริง (ETR) ที่คำนวณได้จากการประเมินตนเองมีอัตราที่ต่ำกว่าการประเมินภาษีอย่างเป็นทางการ

Kawor and Kportorgbi (2013) ได้ทำการศึกษาระดับของการวางแผนภาษีในการหาความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับประสิทธิภาพของตลาด ผลการศึกษาพบว่าบริษัทจะมีการประหยัดภาษีลดลงหากมีการปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลตามกฎหมายและการวางแผนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานอีกทั้งการประหยัดภาษีที่ได้จากการวางแผนภาษีสะท้อนให้เห็นเม็ดเงินของนักลงทุนซึ่งอาจกล่าวได้ว่านักลงทุนต้องทำการตรวจสอบเพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าการวางแผนภาษีสะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเงินลงทุนที่เสียไปอย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดงานวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง Chen *et al.* (2015) และ Oyeyemi and Babatunde. (2016) พบว่าการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลมีความสัมพันธ์

เชิงลบกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ROA ซึ่งให้ผลสอดคล้องกัน Baik *et al.* (2012) ได้ใช้ตัวแบบ ETR ในการวัดการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลกับการคาดการณ์รายได้ก่อนหักภาษี รวมไปถึง Kawor and Kportorgbi (2014) ที่ทำการศึกษาระดับของการวางแผนภาษีในการหาความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับประสิทธิภาพของตลาดอีกทั้ง Goh *et al.* (2013) ศึกษาความผลกระทบของการหลบหลีกภาษีกับต้นทุนเงินลงทุน ใช้ตัวแปรจากความแตกต่างระหว่างหลักการทางบัญชีและหลักเกณฑ์ทางภาษี (book-tax difference) ความแตกต่างถาวรระหว่างหลักการทางบัญชีและหลักเกณฑ์ทางภาษี (Permanent book-tax difference) อัตราภาษีที่แท้จริงในระยะยาว (Long-run cash effective tax rates) และ Noor *et al.* (2010) ทำการศึกษาการวางแผนภาษีเงินได้นิติบุคคลกรณีศึกษาอัตราภาษีที่แท้จริง (ETR) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศมาเลเซีย ระหว่างระบบการประเมินภาษีอย่างเป็นทางการกับระบบการประเมินภาษีด้วยตนเองจะเห็นได้ว่ามีการใช้ตัวแบบ ETR ในการวัดการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลและการหาอัตราที่แท้จริงของภาษีที่จ่ายสำหรับปี และเนื่องจากมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์และมูลค่าเพิ่มทางการตลาดที่เป็นแนวคิดในการวัดผลการดำเนินงานของกิจการที่มีมุมมองที่แตกต่างไปจากหลักการบัญชี แต่ยังไม่ได้ถูกใช้วัดผลการดำเนินงานกันอย่างแพร่หลายอันเนื่องมาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลค่อนข้างยากและซับซ้อน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาตัวแปรดังกล่าวและได้ทำการจำแนกตัวแปรในการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) ตัวแปรอิสระ ที่ใช้ในการวัดผลการดำเนินงาน 2) ตัวแปรตามที่ใช้วัดการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล ตามที่แสดงในภาพที่ 2 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีการวิจัย

แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด จากตำราบทความทางวิชาการ ข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล การวัดการหลบหลีกภาษีและผลการดำเนินงานของกิจการ ตลอดจนรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2554 จนถึง พ.ศ. 2558

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล และผลการดำเนินงานคือกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 โดยเข้าเงื่อนไขในการคัดเลือกดังต่อไปนี้

1. บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index

2. บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index ที่มีข้อมูลรายงานประจำปีงบการเงิน รวมไปถึงค่าของตัวแปรในการศึกษา ครบถ้วนสมบูรณ์ในช่วงปี พ.ศ. 2554 จนถึง พ.ศ. 2558

3. ยกเว้น กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน เนื่องจากธุรกิจดังกล่าวมีข้อปฏิบัติและหน่วยงานที่ควบคุมแตกต่างไปจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ดัชนี SET 100 โดยใช้ข้อมูลรายชื่อหลักทรัพย์ที่ใช้คำนวณดัชนี SET 50 และ SET 100 ระหว่าง 1 ก.ค. 2558 ถึง 31 ธ.ค. 2558 มีทั้งสิ้น 7 กลุ่มอุตสาหกรรม มี 14 บริษัทที่เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมการเงินและมีบริษัทจำนวน 14 บริษัทที่ข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เนื่องจากมีข้อมูลไม่ครบ 5 ปี และมีบริษัทจำนวน 22 บริษัทที่มีข้อมูลการเสียภาษีไม่ครบถ้วน เช่น ไม่มีภาษีที่ต้องชำระ หรือมีการชำระภาษีไว้เกิน จึงทำให้ไม่สามารถนำมาคำนวณได้ ดังนั้นบริษัทที่เข้าเงื่อนไขในการคัดเลือกประชากรดังกล่าวทำให้ได้จำนวนประชากรทั้งสิ้น 50 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558)

การวัดค่าตัวแปรตาม

การหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล

1. การหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Tax Avoidance) โดยทำการวัดได้จากอัตราภาษีที่แท้จริง (Effective tax rate : ETR) เพื่อทำการเปรียบเทียบอัตราภาษีที่คำนวณได้กับอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่บริษัทใช้คำนวณภาษีเงินได้ในการนำเสนอต่อกรมสรรพากร

28 วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์

$$\text{Current ETR} = \frac{\text{Total tax expenses}}{\text{Pre-Tax Income}}$$

โดยที่ Total tax expense
คือ ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้
Pre-Tax Income
คือ กำไรดำเนินงานก่อนภาษีเงินได้

$$\text{Long run cash ETR} = \frac{\text{Cash taxes paid}}{\text{Accounting income before tax}}$$

โดยที่ Cash taxes paid
คือ เงินสดจ่ายค่าภาษีเงินได้
Accounting income before tax
คือ กำไรทางบัญชีก่อนหักภาษีเงินได้

การวัดค่าตัวแปรอิสระ

1. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on Asset : ROA)

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{กำไรก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

2. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity : ROE)

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นถัวเฉลี่ย}}$$

3. อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (Return on Sale)

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขาย}}$$

4. Tobin's Q เป็นการวัดผลการปฏิบัติงานทางการตลาดในการประเมินมูลค่าของกิจการ โดยที่ตัวเลขที่ได้จากการคำนวณจะอยู่ในรูปแบบของ Ratio ซึ่งสามารถคำนวณได้จากการหารราคาตลาดของสินทรัพย์หารด้วยราคาเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์นั้น (Replacement Cost) (มนวิภา ผดุงสิทธิ์, 2548)

$$\text{Tobin's Q} = \frac{\text{Market Capitalization} + \text{Total debt}}{\text{Total assets}}$$

โดยที่ Market Capitalization
คือ มูลค่าตลาดของหุ้นสามัญ ณ ลีนปี
Total debt
คือ หนี้สินทั้งหมดของบริษัท
Total asset
คือ สินทรัพย์ทั้งหมดของบริษัท

5. มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ Economic Value Added (EVA) เป็นตัววัดความสามารถของกิจการในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งแนวคิดของกำไรเชิงเศรษฐศาสตร์

$$\text{EVA} = \text{NOPAT} + \text{Acc}_{\text{adjust}(\text{op})} - \text{WACC} \times (\text{Capital} + \text{Acc}_{\text{adjust}(\text{c})})$$

โดยที่ NOPAT
คือ กำไรสุทธิจากการดำเนินงานหลังหักภาษี
WACC
คือ ต้นทุนถัวเฉลี่ยทางการเงิน
Capital
คือ เงินทุนทั้งหมดของกิจการ
Acc_{adjust(op)}
คือ รายการปรับปรุงกำไรจากการดำเนินงาน
Acc_{adjust(c)}
คือ รายการปรับปรุงเงินทุน

6. มูลค่าเพิ่มทางการตลาด (Market Value Added : MVA) คือ ผลต่างระหว่างมูลค่าตลาด (Market Value) ของกิจการใดกิจการหนึ่ง (ซึ่งรวมถึงเงินทุนที่มาจากเจ้าของและที่ได้มาจากการก่อหนี้) กับทุนที่ลงไป (Invested Capital) (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2548)

MVA = Market Value of Stock

- Equity Capital Supplied by Investors

โดยที่ Market Value of Stock

คือ มูลค่าตลาดของหุ้นสามัญ

Equity Capital Supplied by Investors

คือ มูลค่าตามบัญชีของหุ้นสามัญ

ตัวแปรควบคุม

ขนาดของกิจการ (Size)

วัดโดย Natural logarithm มูลค่าสินทรัพย์รวมของบริษัท เนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าขนาดของกิจการมีผลต่อการเสียภาษี (สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆ, 2556)

ความเสี่ยงทางการเงิน (Leverage)

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าตัวแปรด้านความเสี่ยงทางการเงินของบริษัทมีผลกับอัตราภาษีที่แท้จริง (Oyeyemi and Babatunde, 2016)

กลุ่มอุตสาหกรรม (Industry)

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมมีผลกับการเสียภาษี เนื่องจากแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมมีความแตกต่างไปตาม

รูปแบบ ลักษณะ ของการดำเนินการกิจการผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรควบคุมโดยจำแนกได้ทั้งหมด 6 กลุ่มอุตสาหกรรมประกอบไปด้วยเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ทรัพยากร เทคโนโลยี บริการ สินค้าอุตสาหกรรมและอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

อัตราภาษี (Tax Rate)

อัตราภาษี (Tax Rate) เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลย้อนหลังเป็นระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จนถึง 2558 ซึ่งในแต่ละปีจะมีอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลไม่เท่ากันผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรดังกล่าวเป็นตัวแปรควบคุมในการศึกษา

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการสรุปลักษณะต่างๆ ของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่ามัธยฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระโดยใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) และใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร จากนั้นจะทำการตัดสินใจโดยทำการพิจารณาจากสมมติฐานที่ตั้งไว้เบื้องต้นว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธ H_0 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังต่อไปนี้

แบบจำลองที่ 1

$$\begin{aligned} \text{TaxAvoidance}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 (\text{ROA})_{it} + \beta_2 (\text{SIZE})_{it} + \beta_3 (\text{LEV})_{it} + \beta_4 (\text{IND1})_{it} \\ & + \beta_5 (\text{IND2})_{it} + \beta_6 (\text{IND3})_{it} + \beta_7 (\text{IND4})_{it} + \beta_8 (\text{IND5})_{it} + \beta_9 (\text{IND6})_{it} \\ & + \beta_{10} (\text{Y-TaxRate1})_{it} + \beta_{11} (\text{Y-TaxRate2})_{it} + \beta_{12} (\text{Y-TaxRate3})_{it} + \varepsilon_i \end{aligned}$$

แบบจำลองที่ 2

$$\begin{aligned} \text{TaxAvoidance}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 (\text{ROE})_{it} + \beta_2 (\text{SIZE})_{it} + \beta_3 (\text{LEV})_{it} + \beta_4 (\text{IND1})_{it} \\ & + \beta_5 (\text{IND2})_{it} + \beta_6 (\text{IND3})_{it} + \beta_7 (\text{IND4})_{it} + \beta_8 (\text{IND5})_{it} + \beta_9 (\text{IND6})_{it} \\ & + \beta_{10} (\text{Y-TaxRate1})_{it} + \beta_{11} (\text{Y-TaxRate2})_{it} + \beta_{12} (\text{Y-TaxRate3})_{it} + \varepsilon_i \end{aligned}$$

แบบจำลองที่ 3

$$\begin{aligned} \text{TaxAvoidance}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 (\text{ROS})_{it} + \beta_2 (\text{SIZE})_{it} + \beta_3 (\text{LEV})_{it} + \beta_4 (\text{IND1})_{it} \\ & + \beta_5 (\text{IND2})_{it} + \beta_6 (\text{IND3})_{it} + \beta_7 (\text{IND4})_{it} + \beta_8 (\text{IND5})_{it} + \beta_9 (\text{IND6})_{it} \\ & + \beta_{10} (\text{Y-TaxRate1})_{it} + \beta_{11} (\text{Y-TaxRate2})_{it} + \beta_{12} (\text{Y-TaxRate3})_{it} + \varepsilon_i \end{aligned}$$

แบบจำลองที่ 4

$$\begin{aligned} \text{TaxAvoidance}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 (\text{EVA})_{it} + \beta_2 (\text{SIZE})_{it} + \beta_3 (\text{LEV})_{it} + \beta_4 (\text{IND1})_{it} \\ & + \beta_5 (\text{IND2})_{it} + \beta_6 (\text{IND3})_{it} + \beta_7 (\text{IND4})_{it} + \beta_8 (\text{IND5})_{it} + \beta_9 (\text{IND6})_{it} \\ & + \beta_{10} (\text{Y-TaxRate1})_{it} + \beta_{11} (\text{Y-TaxRate2})_{it} + \beta_{12} (\text{Y-TaxRate3})_{it} + \varepsilon_i \end{aligned}$$

แบบจำลองที่ 5

$$\begin{aligned} \text{TaxAvoidance}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 (\text{MVA})_{it} + \beta_2 (\text{SIZE})_{it} + \beta_3 (\text{LEV})_{it} + \beta_4 (\text{IND1})_{it} \\ & + \beta_5 (\text{IND2})_{it} + \beta_6 (\text{IND3})_{it} + \beta_7 (\text{IND4})_{it} + \beta_8 (\text{IND5})_{it} + \beta_9 (\text{IND6})_{it} \\ & + \beta_{10} (\text{Y-TaxRate1})_{it} + \beta_{11} (\text{Y-TaxRate2})_{it} + \beta_{12} (\text{Y-TaxRate3})_{it} + \varepsilon_i \end{aligned}$$

แบบจำลองที่ 6

$$\begin{aligned} \text{TaxAvoidance}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 (\text{Tobin's Q})_{it} + \beta_2 (\text{SIZE})_{it} + \beta_3 (\text{LEV})_{it} + \beta_4 (\text{IND1})_{it} \\ & + \beta_5 (\text{IND2})_{it} + \beta_6 (\text{IND3})_{it} + \beta_7 (\text{IND4})_{it} + \beta_8 (\text{IND5})_{it} + \beta_9 (\text{IND6})_{it} \\ & + \beta_{10} (\text{Y-TaxRate1})_{it} + \beta_{11} (\text{Y-TaxRate2})_{it} + \beta_{12} (\text{Y-TaxRate3})_{it} + \varepsilon_i \end{aligned}$$

โดยที่ $TaxAvoidance_{it}$ คือ อัตราภาษีที่แท้จริงบริษัทที่ i ปีที่ t ROA_{it} คือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์บริษัทที่ i ปีที่ t ROE_{it} คือ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น
บริษัทที่ i ปีที่ t ROS_{it} คือ อัตราผลตอบแทนต่อยอดขายบริษัทที่ i ปีที่ t EVA_{it} คือ มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์บริษัทที่ i ปีที่ t MVA_{it} คือ มูลค่าเพิ่มทางการตลาดบริษัทที่ i ปีที่ t Tobin's Q_{it} คือ การวัดผลการปฏิบัติงานทางการตลาด
บริษัทที่ i ปีที่ t $SIZE_{it}$ คือ ขนาดของกิจการบริษัทที่ i ปีที่ t LEV_{it} คือ ความเสี่ยงทางการเงินบริษัทที่ i ปีที่ t $IND1_{it}, \dots, IND6_{it}$

คือ กลุ่มอุตสาหกรรม

 $Y-TaxRate1_{it}$

คือ อัตราภาษีในปี 2554

 $Y-TaxRate1_{it}$

คือ อัตราภาษีในปี 2555

 $Y-TaxRate1_{it}$

คือ อัตราภาษีในปี 2556-2558

 β_0 คือ ค่าคงที่ของสมการถดถอย $\beta_1, \dots, \beta_{12}$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย เป็นค่าคงที่
ที่แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรตาม (Y) จะมี
การเปลี่ยนแปลงถ้าตัวแปรอิสระ (X)
เปลี่ยนไป 1 หน่วยโดยที่ตัวแปรอิสระตัวอื่น
คงที่ ϵ_i คือ ค่าความคาดเคลื่อน

ผลการศึกษา

การหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัท
จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ในกลุ่ม SET 100 Index ในช่วงปี พ.ศ. 2554
จนถึง พ.ศ. 2558

ตารางที่ 1 การหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลตั้งแต่ พ.ศ. 2554 จนถึง พ.ศ. 2558

ปี	Current ETR						Long Run Cash ETR					อัตรา ภาษี
	N	Mean	S.D	Max	Median	Min	Mean	S.D	Max	Median	Min	
2554	50	0.25	0.23	1.31	0.24	0.01	0.28	0.28	1.92	0.26	0.02	0.30
2555	50	0.19	0.09	0.42	0.22	0.00	0.19	0.09	0.38	0.20	0.02	0.23
2556	50	0.18	0.09	0.46	0.18	0.01	0.19	0.15	1.03	0.19	0.01	0.20
2557	50	0.18	0.09	0.45	0.19	0.01	0.20	0.11	0.55	0.18	0.02	0.20
2558	50	0.18	0.17	1.25	0.18	0.02	0.23	0.26	1.88	0.19	0.03	0.20

ตารางที่ 1 เป็นการแสดงค่าสถิติเชิงพรรณนา การหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของจำนวน กลุ่มตัวอย่าง 50 บริษัทในช่วงปี พ.ศ. 2554 จนถึง พ.ศ. 2558 บริษัทมีการใช้ประโยชน์จากความซับซ้อนของโครงสร้างภาษีและความแตกต่างระหว่างมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป ในการหาช่องโหว่เพื่อหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยจะเห็นได้จากค่าเฉลี่ยของอัตราภาษีที่แท้จริง (Effective tax rates) ทั้งใน Current ETR และ Long Run Cash ETR ต่ำกว่าอัตราภาษีในแต่ละปี ที่แสดงในตารางที่ 4 ซึ่งให้เห็นว่าบริษัท

มีการหลบหลีกภาษี วางแผนภาษี เพื่อให้เสียภาษีน้อยที่สุด อย่างไรก็ตามตามแนวคิดของการหลบหลีกภาษีสามารถมองได้ว่าเป็นการวางแผนภาษีอีกรูปแบบหนึ่ง เนื่องจากการกระทำดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายเพราะบริษัทจะถือการปฏิบัติตามเกี่ยวกับภาษีอากรให้ถูกต้องและครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายภาษีอากรและต้องเสียภาษีอากรเป็นจำนวนน้อยที่สุดหรือประหยัดที่สุด (สุเทพ พงษ์พิทักษ์, 2541)

ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน และการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล

ตัวแปร	Current ETR			Long Run Cash ETR		
	Coef.	p-value	VIF	Coef.	p-value	VIF
(Constant)	0.278	0.026**		0.379	0.023**	
ROA	-0.035	0.600	1.210	-0.131	0.050**	1.210
SIZE	-0.081	0.273	1.478	-0.088	0.233	1.478
LEV	0.212	0.002**	1.254	0.144	0.035**	1.254
IND		Control			Control	
Y-TaxRate		Control			Control	
Model Summary Statistic						
Prop>F	3.074***			2.859***		
Adj R ²	0.091			0.082		
Durbin-Watson	2.117			2.165		

หมายเหตุ : ***,**,* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10,0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล ในแบบจำลอง Long Run Cash ETR โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.050 ค่า Coef. เท่ากับ -0.131 โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า ถ้าบริษัทมีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้น อัตราภาษีที่แท้จริง (Effective tax rates) ก็จะลดลง หากเมื่อเทียบกับอัตรา

ภาษีในปัจจุบันแล้วพบว่าต่ำกว่านั้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าบริษัทมีการหลบหลีกภาษี (Tax Avoidance) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Chen *et al.*, 2015) และ (Oyeyemi and Babatunde, 2016) ที่ชี้ให้เห็นว่าบริษัทจะรับประโยชน์จากภาษีที่บริษัทสามารถประหยัดได้จากการหลบหลีก อีกทั้งบริษัทยังมองการกระทำดังกล่าวเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กิจการ

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล

ตัวแปร	Current ETR			Long Run Cash ETR		
	Coef.	p-value	VIF	Coef.	p-value	VIF
Constant	0.294	0.015**		0.365	0.024**	
ROE	-0.192	0.004***	1.216	-0.234	0.000***	1.216
SIZE	-0.073	0.317	1.480	-0.079	0.277	1.480
LEV	0.236	0.000***	1.221	0.190	0.004***	1.221
IND		Control			Control	
Y-TaxRate		Control			Control	
Model Summary Statistic						
Prop>F	3.878***			3.687***		
Adj R ²	0.122			0.115		
Durbin-Watson	2.128			2.177		

หมายเหตุ : ***,*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10,0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยมีค่า P-value เท่ากับ 0.000 และ Coef. เท่ากับ -0.234 โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่าถ้าบริษัทมีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น อัตราภาษีที่แท้จริง (Effective tax rates) ก็จะลดลง หากเมื่อเทียบกับอัตราภาษีในปัจจุบันแล้วพบว่าต่ำกว่านั้นชี้ให้เห็นว่าบริษัทมีการหลบหลีกภาษี

(Tax Avoidance) หรือมีการวางแผนทางภาษีและใช้สิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ภาครัฐประกาศเพื่อที่จะจ่ายภาษีให้กับภาครัฐน้อยที่สุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ลัดดา ดันจันทร์พงศ์, 2558) ผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานที่อยู่ในรูปแบบของกำไรเพิ่มมากขึ้นเท่าไร ภาษีที่จะต้องนำส่งต่อกรมสรรพากรก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย จึงทำให้บริษัทต้องเพิ่มลดหย่อน สิทธิต่างๆ ช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อลดการจ่ายภาษี

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของ
อัตราผลตอบแทนต่อยอดขายกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล

ตัวแปร	Current ETR			Long Run Cash ETR		
	Coef.	p-value	VIF	Coef.	p-value	VIF
Constant	0.329	0.005***		0.402	0.011**	
ROS	-0.334	0.000***	1.228	-0.332	0.000***	1.228
SIZE	-0.065	0.348	1.481	-0.074	0.296	1.481
LEV	0.125	0.056	1.306	0.076	0.254	1.306
IND		Control			Control	
Y-TaxRate		Control			Control	
Model Summary Statistic						
Prop>F	5.720***			5.006***		
Adj R ²	0.185			0.162		
Durbin-Watson	2.166			2.217		

หมายเหตุ : ***,***,* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10,0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างอัตราผลตอบแทนต่อยอดขายกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.000 และ Coef. เท่ากับ -0.334 โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่าถ้าบริษัทมีอัตราผลตอบแทนต่อยอดขายเพิ่มขึ้น อัตราภาษีที่แท้จริง (Effective tax rates) ก็จะลดลง หากเมื่อเทียบกับอัตราภาษีในปัจจุบันแล้วพบว่าต่ำกว่านั้น ซึ่งให้เห็นว่าบริษัทมีการหลบหลีกภาษี

(Tax Avoidance) หรือมีการวางแผนทางภาษี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Chen *et al.*, 2015) ถ้ายอดขายของบริษัทเพิ่มมากขึ้นและมีการบริหารจัดการต้นทุนขายสินค้าที่ดี กำไรก็เพิ่มขึ้นส่งผลให้บริษัทต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลมากขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากเป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทในการทำกำไรหลังจากหักต้นทุนค่าใช้จ่ายรวมทั้งภาษีเงินได้หมดแล้ว

ตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของ Tobin's Q กับการไหลบ่าหลักภาษีเงินได้นิติบุคคล

ตัวแปร	Current ETR			Long Run Cash ETR		
	Coef.	p-value	VIF	Coef.	p-value	VIF
Constant	0.256	0.046**		0.343	0.047**	
Tobin's Q	0.018	0.804	1.453	-0.037	0.617	1.453
SIZE	-0.080	0.281	1.487	-0.093	0.216	1.487
LEV	0.220	0.001***	1.221	0.165	0.015**	1.221
IND		Control			Control	
Y-TaxRate		Control			Control	
Model Summary Statistic						
Prop>F	3.053***			2.522***		
Adj R ²	0.090			0.068		
Durbin-Watson	2.105			2.148		

หมายเหตุ : ***,*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10,0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

จากตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของ Tobin's Q กับการไหลบ่าหลักภาษีเงินได้นิติบุคคล ถ้าหากพิจารณาว่า p-value ของ Tobin's Q ในแต่ละแบบจำลองไม่พบความสัมพันธ์กับการไหลบ่าหลักภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.804 และ 0.617 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์กับการไหลบ่าหลักภาษีเงินได้นิติบุคคล

ตัวแปร	Current ETR			Long Run Cash ETR		
	Coef.	p-value	VIF	Coef.	p-value	VIF
Constant	0.265	0.031**		0.319	0.054	
EVA	0.013	0.839	1.066	-0.029	0.647	1.066
SIZE	-0.081	0.271	1.478	-0.089	0.230	1.478
LEV	0.218	0.001***	1.212	0.169	0.013***	1.212
IND		Control			Control	
Y-TaxRate		Control			Control	
Model Summary Statistic						
Prop>F	3.051***			2.518***		
Adj R ²	0.090			0.068		
Durbin-Watson	2.111			2.139		

หมายเหตุ : ***,*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10,0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

จากตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์กับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล ถ้าหากพิจารณา

ค่า p-value ของมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ในแต่ละแบบจำลองไม่พบความสัมพันธ์กับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.839 และ 0.647 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 7 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของมูลค่าเพิ่มทางการตลาดกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล

ตัวแปร	Current ETR			Long Run Cash ETR		
	Coef.	p-value	VIF	Coef.	p-value	VIF
Constant	0.278	0.051		0.280	0.144	
MVA	0.014	0.860	1.614	-0.030	0.697	1.614
SIZE	-0.089	0.307	2.083	-0.071	0.422	2.083
LEV	0.218	0.001***	1.211	0.169	0.013**	1.211
IND		Control			Control	
Y-TaxRate		Control			Control	
Model Summary Statistic						
Prop>F	3.050***			2.513**		
Adj R ²	0.090			0.068		
Durbin-Watson	2.108			2.143		

หมายเหตุ : *** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.10, 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

จากตารางที่ 7 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของมูลค่าเพิ่มทางการตลาดกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล ถ้าหากพิจารณา ค่า p-value ของมูลค่าเพิ่มทางการตลาดในแต่ละแบบจำลองไม่พบความสัมพันธ์กับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.860 และ 0.697 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index มีวัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทโดยทำการเก็บข้อมูลงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index จากฐานข้อมูล SETSMART แบบ 56-1 และรายงานประจำปีของบริษัทจากกลุ่มประชากร 50 บริษัท แบ่งเป็น 6 กลุ่มอุตสาหกรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จนถึง พ.ศ. 2558 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการสรุปลักษณะต่างๆ ของกลุ่มประชากรได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่ามัธยฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่าอัตราภาษีที่แท้จริง (Effective tax rates) ทั้งใน Current ETR และ Long Run

Cash ETR ที่ต่ำกว่าอัตราภาษีในแต่ละปีโดยในปี 2554 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25% และ 28% ตามลำดับ ปี 2555 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19% ปี 2556 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18% และ 19% ตามลำดับ ปี 2557 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18% และ 20% ตามลำดับ และในปี 2558 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18% และ 23% ตามลำดับ เมื่อเทียบกับอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลในปีปัจจุบัน แล้วพบว่าต่ำกว่าในทุกๆ ปี ซึ่งชี้ให้เห็นว่าบริษัท มีการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล และในวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ของความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล พบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมกับการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.050 Coef. เท่ากับ -0.131 กับอัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.000 และ Coef. เท่ากับ -0.334 และ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.000 และ Coef. = -0.234 ไม่พบความสัมพันธ์ในมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐศาสตร์ มูลค่าเพิ่มทางการตลาด และ Tobin's Q

จะเห็นได้ว่าบริษัทจะอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายภาษี สิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ทางภาครัฐกำหนดหรือความแตกต่างระหว่างมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป เพื่อเป็นช่องทางในการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคล เนื่องจากบริษัทจะสามารถนำส่วนของภาษีที่ประหยัดได้ไปลงทุนเพื่อก่อให้เกิดกำไรและจ่ายผลตอบแทนให้แก่ผู้ถือหุ้น อีกทั้งการหลบหลีกภาษีอากรก็ถือเป็นการบริหารจัดการภาษี (Tax Management) ซึ่งโปร่งใสไม่บิดเบือนและเป็นที่ยอมรับได้ เพราะเป็นการวางแผนในการเสียภาษีให้ถูกต้อง ครบถ้วนและประหยัดที่สุดโดยใช้วิธีการที่ไม่ผิดกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 100 Index สามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

1. กรมสรรพากรถือว่าเป็นหน่วยงานหลักในการจัดเก็บภาษีและนำรายได้เข้าสู่ภาครัฐมากที่สุด และเม็ดเงินเหล่านี้นี้จะถูกนำไปจัดสรรให้แก่หน่วยงานต่างๆ เพื่อใช้ในการบริหารและพัฒนาประเทศ อีกทั้งภาครัฐควรให้ความสนใจในการจัดเก็บภาษีอากรและทำให้ผู้เสียภาษีรู้สึกถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเม็ดเงินที่เสียไปและควรตระหนักถึงเจตนารมณ์ในการจัดเก็บภาษี เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ทุกฝ่ายทั้งผู้เสียภาษีและหน่วยงานในการจัดเก็บและเป็นไปตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพของภาษีอากร

2. นักลงทุนสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจการลงทุน โดยพิจารณาจากผลการดำเนินงานของกิจการในหลายๆ ด้าน อีกทั้งผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีสามารถนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณาใช้ผลการดำเนินงานในแต่ละด้านของบริษัทในการประเมินการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีว่ามีความถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่ เพื่อคัดกรองผู้เสียภาษีในเบื้องต้น ซึ่งอาจจะช่วยลดระยะเวลาในการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่

3. หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษี ควมคุมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีและแก้ไข ปรับปรุงกฎหมาย นำไปใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุง แก้ไขกฎหมายและระเบียบบังคับต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมแก่การจัดเก็บภาษี

เอกสารอ้างอิง

- กำหนด โสภณวุฒ. 2551. การหนีภาษีกับการเลี่ยงภาษี. (Online) <http://oknation.nationtv.tv/blog/ThaiLawFirm/2008/08/12/entry-1,5> กุมภาพันธ์ 2560.
- คณะกรรมการกำกับการดำเนินโครงการศึกษาและพัฒนาประมวลรัษฎากร. 2559. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บและการเสียภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร. (Online) <http://www.rd.go.th/fileadmin/download/PramualProj/cont10.html>, 5 กุมภาพันธ์ 2560.
- เฉลิมขวัญ คุรุบุญวงศ์. 2551. วิเคราะห์ เจาะลึก อัตราส่วนทางการเงิน. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดดูเคชั่น
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. 2558. รายชื่อหลักทรัพย์ที่ใช้คำนวณดัชนี SET 50 และ SET 100. (Online) <http://www.set.or.th/th/market/constituents.html>, 19 มกราคม 2560.
- นพวรรณ ลิ้มมา. 2557. การวัดผลการดำเนินงานทางการเงินและการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรของอุตสาหกรรมอาหาร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาธุรกิจการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประภัสสร แสงสีทอง. 2551. ความรู้และความคิดเห็นของผู้ทำบัญชีต่อมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 56 เรื่องการบัญชีเกี่ยวกับภาษีเงินได้. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาบัญชี, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ภคินี เจษฎาวัลลพวงศ์. 2552. การวัดผลการดำเนินงานโดยมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ กรณีศึกษา : บริษัท บีอีซี เวิลด์ จำกัด(มหาชน). การศึกษาค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มนภัทร์ อาษากิจ. 2550. การวัดผลการดำเนินงานด้วยมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ อัตราส่วนทางการเงินและมูลค่าตลาดส่วนเพิ่ม กรณีศึกษา ธนาคารพาณิชย์ไทย. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มนวิภา ผดุงสิทธิ์. 2548. "การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแนวคิด Tobin-Tobin's Q." วารสารบริหารธุรกิจ 106 (28) : 13-22.
- วรศักดิ์ ทุมมานนท์. 2548. มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ มิติใหม่ของการสร้างมูลค่ากิจการและการสร้างระบบผลตอบแทนพนักงาน. กรุงเทพมหานคร: ธรรมนิติ เพรส.
- ศศิกันต์ จัตุปา. 2557. "การบริหารจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร." วารสารนักบริหาร 34 (1) : 40-50.
- สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆ, กรวิภา เทียนภาสกร, จัญจลา ศิวะมาศ และขวัญนุช เจริญวัฒนวิญญู 2556. "ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง กรณีศึกษาจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย." วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. (Online). <http://www.bbs.buu.ac.th/uploadedFiles/articles/1482724379.pdf>, 5 กุมภาพันธ์, 2560.

- ลัตยา ตันจันท์พงศ์. 2558. "การกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานผ่านการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย." *Journal of the Association of Researchers* 20 (2) : 105-113.
- สุเทพ พงษ์พิทักษ์. 2541. *การวางแผนภาษีอากร*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานวิจิตร ทนายความบัญชีและธุรกิจ.
- เสาวลักษณ์ กาญจนะ. 2550. *เบี้ยปรับและเงินเพิ่มตามประมวลรัษฎากร*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อดิศักดิ์ สืบประดิษฐ์. 2547. *ปัญหาการรับรู้รายได้เพื่อจัดเก็บภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขา นิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรอุมา พรกิจการุณย์. 2552. *การศึกษามูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจและมูลค่าเพิ่มทางการตลาดกรณีศึกษา บริษัท ไทยยูเนี่ยน โฟรเซ่นโปรดักส์ จำกัด (มหาชน)*. เศรษฐศาสตร์-มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Baik, B., W. Choi, S. H. Jung, and R. Morton. 2013. *Pre-tax Income Forecasts and Tax Avoidance*. (Online) https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2224154, January 20, 2017.
- Chen, S., X. Chen, Q. Cheng, and T. Shevlin. 2010. "Are family firms more tax aggressive than non-family firms?" *Journal of Financial Economics* 95 (1) : 41-61.
- Chen, Z., C. K. Cheok, and R. Rasiah. 2015. "Corporate Tax Avoidance and Performance : Evidence from China's Listed Companies." *Institutions and Economies* 8 (3) : 61-83.
- Damodaran, A. 1999. "Value enhancement: Back to basics." *Contemporary Finance Digest* 2 : 5-51.
- Goh, B. W., J. Lee, C. Y. Lim, and T. Shevlin. 2013. *The Effect of Corporate Tax Avoidance on the Cost of Equity*. (Online) <http://ssrn.com/abstract=2237742>, January 14, 2017.
- Hope, O. K., M. S. Ma, and W. B. Thomas. 2012. *Tax avoidance and geographic earnings disclosure*. University of Toronto and University of Oklahoma Working paper.
- Huseynov, F., and B. K. Klammer. 2012. "Tax avoidance, tax management and corporate social responsibility." *Journal of Corporate Finance* 18 (4) : 804-827.
- Kawor, S., and H. K. Kporgbi. 2014. "Effect of Tax Planning on Firms Market Performance : Evidence from Listed Firms in Ghana." *International Journal of Economics and Finance* 6 (3) : 162-168.
- Lanis, R., and G. Richardson. 2012. Corporate social responsibility and tax aggressiveness: an empirical analysis. *Journal of Accounting and Public Policy* 31 (1) : 86-108.

- Noor, R. M., N. S. M. Fadzillah and N. A. Mastuki. 2010. "Corporate Tax Planning : A Study On Corporate Effective Tax Rates of Malaysian Listed Companies." **International Journal of Trade Economics and Finance** 1 (2) : 189-193.
- Oyeyemi, O. G., and O. A. Babatunde. 2016. "Tax Planning and Financial Performance of Nigerian Manufacturing Companies." **International Journal of Advanced Academic Research** 2 (7) : 64-80.
- Salihu, I. A., S. N. S. Obid, and H. A. Annuar. 2013. "Measures of Corporate Tax Avoidance Empirical Evidence from an Emerging economy." **International Journal of Business and Society** 14 (3) : 412-427.
- Wilson, R. J. 2009. "An examination of corporate tax shelter participants." **The Accounting Review** 84 (3), 969-999.
- Zimmerman, J. 1983. "Taxes and firm size." **Journal of Accounting and Economics** 5 : 119-149.